

Fra blomstermarkedet på Course Saleya i Nice.

Der kunsten fanger livsgleden

Blodrøde roser, saftige frukter og erotiske blomster vekker fremdeles liv i sansene. Om ikke blomstermarkedet er helt det samme som for hundre år siden, møter lyset fargen, og får den til å skifte fra øyeblikk til øyeblikk, slik den gjorde det på Henri Matisse og Paul Cezannes tid.

Tekst og bilder ANNETTE MARTENS

ANNETTE MARTENS er billedkunstner og arbeider i dag med henholdsvis maleri, installasjon og interaktive kunstprosjekter. Hun er blant annet innkjøpt av Nasjonalgalleriet og har flere utstillinger bak seg. Hun drev også Vika Kunsthøyskole i Oslo sammen med sin mann Jon Strand i 22 år, fra 1986 til 2008. I dag arrangerer hun kunstreiser til forskjellige steder i verden. Se: (www.vikakunsthøyskole.no)

Det moderne maleriet ble født i Syd-Frankrike i begynnelsen av det 20. århundre. Fargen som gjennom århundrer hadde vært begrenset til å imitere naturen, fikk en helt ny betydning. Kunstnerne søkte ut i naturen og lyset for å uttrykke det de så på sin personlige måte. Fargen ble i seg selv et viktig redskap for "den nye" kunstens intensjon, og jo renere farger, jo større påvirkningskraft hadde de på de innerste følelsene.

På denne tiden åpnet det flere store utstillinger i Paris som for første gang

presenterte verk av Vincent van Gogh, Paul Gauguin og Paul Cezanne. For unge malere som Henri Matisse, virket dette så inspirerende at han begynte å eksperimentere. Utstillingen "Le Fauves", Villydyrene i Salon d'Automne i Paris 1905 regnes som begynnelsen på modernismen, og Fauvistene gjorde fargen til den overlegne hersker. Fauvistene eller "villydyrene" bestod, foruten av lederen Matisse, av Vlaminck, Derain og Roualt. De benyttet seg av "unaturlige farger," og med disse rene, briljante fargene som verktøy, oversatte de sine innerste følelser, aggressivt og uredd. I maleriet "

Henri Matisse bodde i Villa Le Reve de siste årene av sitt liv.

Badende kvinner av Paul Cézanne (Olje på lerret, Petit Palais, Musée des Beaux-Arts de la Ville de Paris).

Le bonheur de vivre” viser Matisse en koloristisk glede det er umulig å formidle med naturalistiske virkemidler. Perioden varte bare noen år, men regnes fremdeles som en av de viktigste avantgarde-bevegelsene innen moderne kunst.

Kunsten har gjennom alle tider vært et speilbilde på samfunnsutviklingen, og ofte vært forut for sin tid. I begynnelsen av 1900-tallet skjedde det store forandringer på kort tid, noe som også fikk utviklingen i kunsten til å skyte fart. Maleriet, som hadde vært et dominerende medium i flere hundre år, ble som uttrykksform for første gang forsøkt avlivet med Dadaistene og Marcel Duchamp på 1920 tallet. De mente at i de nye og kaotiske tidene trengte kunstnerne en helt ny måte å uttrykke seg på. Dadaismen ble betraktet som en intellektuell motreaksjon mot dyrkingen av det følsomme kunstnergeniet, representert gjennom kunstnere som Gauguin og Van Gogh.

Selv om det gjennom det 20. århundre har gått to parallelle hovedlinjer i billedkunsten, den maleriske og den intellektuelle, fikk den intellektuelle og til dels politiske strømningen, også kalt den konseptuelle kunstretningen, etter hvert større fotfeste. Bortsett fra en periode

med malerisk gjenfødelse på 1980 tallet, med strømningen ”the bad painting” og heftige unge malere, kom det på 1990-tallet igjen en sterk reaksjon mot maleriet. Kunstnerens egen individualitet, det personlige og estetiske ble nå helt uinteressant. Budskapet var avgjørende.

Lys, farge og natur

Den høye konsentrasjonen av malere i Syd-Frankrike for hundre år siden, viser hvilken påvirkningskraft lyset, fargen og naturen hadde på mennesker, og hvilken betydning det hadde for det moderne maleriet. Matisses arbeider er variert, og er et godt eksempel på hvordan flere kunstretninger og stilarter kom til uttrykk i et og samme kunstnerskap. Matisse var f.eks en stor beundrer av Cezanne og på slutten av 18 hundre tallet kjøpte han gjennom en kunsthandler, maleriet ”Tre badere” av Cezanne. Dette maleriet fungerte nærmest som et ikon for Matisse, og en viktig inspirasjon for maleren gjennom mange år. For Matisse ble det likevel en besettelse å skape en atmosfære av renhet i fargen, han søkte det krystallklare. Den klarheten i lyset han opplevde i syd Frankrike var for ham helt spesiell, og da han flyttet til Nice uttalte han:

- Da jeg forstod at jeg ville se dette lyset hver eneste morgen, ble jeg overveldet av en ubeskrivelig lykke.

Det lille katolske kapellet og nonneklosteret, Chapelle du Rosaire i Vence, som Matisse tegnet og utsmykket med glassmalerier på slutten av sitt liv, er i dag i full bruk med gudstjenester flere ganger i uken. Utsmykningen her oppleves som en ren hyllest til lyset og fargen. En symfoni av lys sitrongul, intens grønn og klar koboltblå fyller rommet. De store glassmaleriene transporterer lyset fra himmelen og får de klare, rene fargene til å speile seg i det hvite marmorgulvet.

Matisse mente at gul var Guds farge og derfor ikke kunne gjenspeiles på jorden. Og riktig nok, det gule lyset, som stråler så rent i glasset, er fullstendig fraværende fra gulvet. Glasset slipper kun de blå og grønne strålene gjennom, og minner om at det nettopp finnes en annen dimensjon, enn den trivielle og politiske. Å oppleve maleri og farge er som å lytte til musikk, det streifer bort i drømmen og det ordløse og setter oss i kontakt med en viktig del av vår egen natur. Og det er kanskje i lyset av de uforgjengelige kvaliteter at kunsten, men også mennesket, alltid har transformert og kommet til nye erkjennelser om seg selv og verden. ■

HVORFOR REISE FOR Å OPPLIVE KUNST?

Kunstnere har alltid reist mye fordi de vil se verden, men også fordi de vet at de må bevegese for å få ny inspirasjon. Å reise er å la seg berøre. For det er når vi møter nye kulturer og mennesker som tenker annerledes enn oss selv, at vi begynner å reflektere og se det vante litt fra utsiden. Selv om du kan oppleve massevis av kunst på internett, er det ennå ingenting som kan erstatte det du sanser i møtet med et originalt kunstverk. Det kan være både meditativt og spektakulært på samme tid.